

Література

- 1.«Про освіту» Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» Постанова КМ України № 800 від 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF>
3. «Щодо підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників» лист МОН України № 1/9-683 від 04 листопада 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/news/5088-mon-pro-pdvishchennya-kvalifikats-ta-atestats-pedagogichnih-pratsvnikv>
4. Лунячек В. Е. Професійний розвиток працівників системи загальної середньої освіти в сфері інтелектуальної власності: монографія / В. Е. Лунячек., Н.П.Рубан, Н.С.Фесенко. – Х. : ФОП Панов. – 2018.– 224 с.

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ УЧНІВ ЧЕТВЕРТОГО КЛАСУ ФРАНЦУЗЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Лягіна Ірина Анатоліївна

старший викладач

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Введення. Науковцями неодноразово порушувалась проблема навчання іншомовного діалогічного мовлення в різних його аспектах: розглянуто понятійну систему теорії діалогу, розроблено методики навчання цього виду мовленнєвої діяльності, визначено об'єкти контролю рівня володіння діалогічним мовленням.

Однак, керуючись вимогами соціального замовлення, які впливають із тенденцій до інтеграції знань у сучасній галузі освіти, ми вважаємо необхідним продовжити досліджувати проблему навчання франкомовного діалогічного мовлення з метою пошуку шляхів оптимізації навчання французької мови у початковій школі, учнів четвертого класу зокрема.

Ціль роботи. Розглянути основні психологічні механізми діалогічного мовлення та з'ясувати психологічні фактори, які сприяють успішному оволодінню учнями французьким діалогічним мовленням, уточнити труднощі перебігу процесу навчання діалогічного мовлення у контексті особистісно-діяльнісного підходу.

Матеріали і методи. Для вирішення поставлених цілей роботи нами використовуються такі методи дослідження: вивчення теоретичної літератури з методики, педагогіки, психології, лінгвістики, психолінгвістики з метою виявлення теоретичних передумов навчання молодших школярів французького ДМ; критичний аналіз чинних програм, інших освітніх документів, підручників, посібників з навчальних дисциплін «Французька мова» для учнів 4-ого класу.

Результати і обговорення. Аналіз наукової літератури [1, 2, 3, 4, 5, 6,7] щодо психологічних характеристик діалогічного мовлення дає нам змогу визначити його такі характеристики: комунікативна вмотивованість, зверненість, ситуативність, емоційна забарвленість, спонтанність, двосторонній характер. Вчені вважають діалогічне мовлення первинним стосовно інших форм спілкування. Воно має своїми витокami усно-розмовну сферу, якій притаманний принцип економії засобів мовленнєвого коду. Володіння ДМ (діалогічним мовленням) передбачає володіння говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності та ініціативності.

Визначимо основні психологічні механізми, які забезпечують функціонування мовлення, в тому числі ДМ. Слідом за Н.С.Харламовою, під психологічним механізмом ми розуміємо психічний процес або їхню

сукупність, яка здійснює планування, програмування та коригування, тобто є тим, що призводить діяльність у рух [8, с.2].

Як відомо, проблема механізмів мовлення була вперше досліджена М.І.Жинкіним. Основними механізмами мовлення виступають механізми сприйняття та видачі певної інформації, які складаються з двох ланок та є компліментарними. Всередині кожної із ланок виступають декілька механізмів: механізми осмислення (в єдності аналізу та синтезу), механізми пам'яті (довготривалої та оперативної) та механізми випереджувального відображення (для рецепції – імовірне прогнозування, для продукції – випереджувальний синтез) [9].

Оволодіння франкомовним ДМ складає певні труднощі для молодших школярів. Ці труднощі пов'язані з тим, що ДМ реалізується водночас і в безпосередньому зв'язку, в рецептивній, репродуктивній та продуктивній видах мовленнєвої діяльності в їх природній єдності: рецептивній – аудіювання (процес сприйняття та розуміння думок інших людей з метою одержання певної інформації); репродуктивній, продуктивній – говоріння (коли людина передає чужі думки, або висловлює свої власні).

Уточнимо труднощі, які виникають у учнів 4-ого класу під час оволодіння французьким діалогічним мовленням. Ми умовно розділяємо їх на три типи:

1) труднощі сприйняття і правильного розуміння партнера по спілкуванню: співвіднесення почутої репліки із комунікативною ситуацією, комунікативним наміром співрозмовника; диференціацією; рецептивним комбінуванням;

2) труднощі, пов'язані з підготовкою своєї репліки у внутрішньому мовленні: планування в загальних рисах своєї мовленнєвої реакції на почуту репліку співрозмовника одночасно з її сприйманням, а не в паузі після неї; вибір адекватного мовного оформлення відповідно до комунікативної ситуації; підготовка перехвату ініціативи; перехват ініціативи процесі діалогічного спілкування; об'єднання репліки-відповіді з ініціативною реплікою в діалозі;

3) труднощі, пов'язані із зовнішнім (звуковим та інтонаційним) оформленням реплік різного типу у мовленні [10, с. 42–47].

Висновки. З метою подолання труднощів оволодіння франкомовним ДМ, з'ясуємо фактори, які б сприяли успішному навчанню, та фактори, які потребують особливої уваги та врахування з боку вчителя при навчанні молодших школярів франкомовного ДМ у нашому дослідженні. Оскільки вихідними вважаються психофізіологічні фактори, зупинимось на тих, які, перш за все, важливі для навчання учнів 4-ого класу ФДМ. Отже, серед факторів психофізіологічного характеру, які сприяють успішному навчанню молодших школярів іншомовного ДМ у нашому дослідженні, ми виділяємо:

- потенційно великі можливості довготривалої пам'яті, що пояснюється явищем імпринтингу, властивістю запам'ятовування слово в слово, точного наслідування;
- пластичність мозку дитини до вироблення нових асоціативних зв'язків, що має особливе значення для розвитку оперативної пам'яті молодших школярів;
- сенсорну чутливість до явищ мовного характеру;
- артикуляційну гнучкість, тобто легке вироблення моторних навичок.

Серед особливостей психофізіологічного характеру, які потребують особливої уваги та врахування з боку вчителя при навчанні учнів 4-ого класу французького діалогічного мовлення, ми виділяємо:

- емоційність сприйняття молодших школярів та його безпосередність;
- недостатньо розвинена довільна увага учнів, домінування мимовільної уваги;
- превалювання мимовільного запам'ятовування;
- перехід від наочно-образного, конкретного мислення до понятійного, науково-теоретичного.

Список літератури

1. Леонтьев А. А. Психолінгвистические единицы и порождение речевого высказывания / Алексей Алексеевич Леонтьев. – М.: Наука, 1967. – 308 с.

2. Миньяр-Белоручев Р.К. Методика обучения французскому языку: учебное пособие [для студентов пед. ин-тов по спец. “Иностранный язык”] / Р.К.Миньяр-Белоручев. – М.: Просвещение, 1990. – 224 с.
3. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г.В.Рогова, Ф.М.Рабинович, Т.Е.Сахарова. М.: Просвещение, 1991. – 287 с.
4. Скляренко Н.К. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе : пособ. для учителей / Скляренко Н.К., Онищенко Е.И., Захарова С.Л. – К.: Рад. шк., 1988. – 150 с.
5. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность / Лев Владимирович Щерба. – К., 2008. – 432 с.
6. Щукин А.А. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов. / А.А. Щукин. – М.: Филоматис, 2004. – 416 с.
7. Brumfit Ch. Communicative Methodology in Language Teaching : The roles of Fluency and Accuracy / Charles Brumfit. – Cambridge : Cambridge University Press, 1992. – 166 p.
8. Харламова Н.С. Методика формирования прогностических умений при обучении аудированию (начальный этап языкового вуза, английский язык): автореф. дис. ... канд. пед. наук:13.00.02 / Н.С.Харламова. – М., 1982. – 24 с.
9. Жинкин Н. И. Механизмы речи / Николай Иванович Жинкин. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1958. – 370 с.
10. Корзина С.А. Речевые клише в диалогической речи: Учебное пособие. / С.А. Корзина. – М.: Высш. шк., 1991. (Б-ка преподавателя). – 111с.